

УДК 346.22 346.34

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ СТОРІН УГОДИ ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ

Савенко Д.В., аспірант
Інститут економіко-правових досліджень
Національної академії наук України

У статті розглянуто правовий статус сторін угод про розподіл продукції за Законом України «Про угоди про розподіл продукції», досліджено зміни в чинному законодавстві та проаналізовано їхній вплив на практику укладання й виконання угод про розподіл продукції, у тому числі з іноземним інвестором.

Ключові слова: угода про розподіл продукції, сторони угоди, інвестор, держава, правове регулювання.

В статье рассмотрен правовой статус сторон соглашения о разделе продукции согласно Закону Украины «О соглашениях о разделе продукции», исследованы изменения в действующем законодательстве и проанализировано их влияние на практику заключения и выполнения соглашений о разделе продукции, в том числе с иностранным инвестором.

Ключевые слова: соглашение о разделе продукции, стороны соглашения, инвестор, государство, правовое регулирование.

Savenko D.V. THE LEGAL POSITION OF THE PARTIES THE PRODUCTION SHARING AGREEMENT

Considered the legal status of the parties the production sharing agreement under the Law of Ukraine “On Production Sharing Agreements”, the changes in the current legislation and analyzed their impact on the practice of signing and implementation of production sharing agreements, including with a foreign investor.

Key words: production sharing agreement, parties to the agreement, investor, state, legal regulation.

Постановка проблеми. У 2012 р. пройшли три конкурси щодо укладання угод про розподіл продукції (далі – УРП). Переможцями конкурсу на розробку Олеської (Львівська та Івано-Франківська обл.) ділянки стала американська Chevron, Юзівської (Харківська та Донецька обл.) – англо-голландська Shell, Скіфської (глибоководний шельф Чорного моря) – консорціум на чолі з американською ExxonMobil (40%, оператор), Shell (35%), австрійська OMV в особі дочірньої компанії із Румунії Petrom (15%) і НАК «Надра України» (10%). Крім того, до 2012 р. в межах конкурсу на право розробки вуглеводнів у межах Прикерченської ділянки надр континентального шельфу Чорного моря укладено відповідну угоду між державою Україна та компанією «Венко Інтернешнл Лтд» (2007 р.), яка виявилася досить скандальною. Отже, можна сказати, Україна набула досвіду УРП як із різними суб'єктами господарювання, у тому числі іноземними, так і з консорціумом компаній. На Юзівській ділянці в березні-квітні 2013 р. пробурені перші дві свердловини, серед яких «Біляївська-400» підтвердила наявність запасів газу, придатних до промислової розробки. Анексія території АР Крим і неможливість доступу до виключної прибережної зони, а також агресія Російської Федерації на Сході України унеможливили реалізацію як зазначених проектів, так і перспективних проектів щодо промислової розробки нових ділянок надр. За повідомленням прес-служби компанії Shell, інвестором прийнято рішення розірвати договір щодо пошукових робіт з метою промислової розробки покладів нетрадиційних вуглеводнів. Загалом з урахування інфляції, яка знаходиться у відкритому доступі, правовий режим цих угод поки що залишається незрозумілим, адже поки що немає офіційного повідомлення від Кабінету Міністрів України інформації про намір інвесторів

розірвати ці угоди або відтермінувати реалізацію їхніх положень.

Більше того, останні новини щодо знаходження в акваторії Середземного моря нових надпотужних родовищ природного газу створюють ризики переорієнтації зацікавленості інвесторів на розробку вказаних родовищ з метою забезпечення ринку Європейського Союзу (далі – ЄС).

Вирішальним фактором для допуску іноземних інвесторів до розвідки й видобування, наприклад, газу щільних піщаників (так званий нетрадиційний, «сланцевий газ») є обсяги запланованих інвестицій, які, наприклад, для Одеської ділянки мали становити 10 млрд дол. США (включаючи інвестиції в інфраструктуру регіону, створення нових робочих місць тощо), а також внутрішня ціна на газ, яка в США впала із 460 дол. США у 2007 р. до 110–120 дол. за 1 тис. куб. м. на початку 2014 р. При цьому враховувався й політичний аспект, який, на думку Уряду України, мав виражатися в підвищенні енергетичного суверенітету України та зменшенні «газового» фактору у взаємовідносинах із державами-постачальниками природного газу в Україні, передусім із Російською Федерацією. Після домовленостей від 17 грудня 2013 р. та подальших тристоронніх перемовин ЄС – РФ – Україна 2014–2015 рр. щодо надання знижок на природний газ в осінньо-зимовий період актуальність розробки альтернативних видів корисних копалин для України жодним чином не зменшилася.

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» від 14 вересня 1999 р. № 1039-XIV, сторонами угоди про розподіл продукції є інвестор (інвестори) і держава в особі Кабінету Міністрів України [1]. Інвестор (інвестори) – громадянин України, іноземець, особа без громадянства, юридична особа України або іншої держа-

ви, об'єднання юридичних осіб, створене в Україні чи за її межами, особи, які діють окремо чи спільно, що має (мають) відповідні фінансово-економічні та технічні можливості або відповідну кваліфікацію для користування надрами й визначений (визначені) переможцем (переможцями) конкурсу; особа, визначена абз. 15 ч. 1 ст. 7 цього Закону, у разі укладення угоди за участі такої особи; особа, яка набула прав та обов'язків, визначених угодою про розподіл продукції, у результаті передання прав та обов'язків відповідно до ст. 26 цього Закону (ст. 1 Закону України «Про угоди про розподіл продукції»).

На сьогодні прийнято необхідні процедурні нормативно-правові акти, здійснено низку організаційних заходів, у межах інвестиційних проектів розкрито геологічну інформацію з метою залучення інвестицій у розвідку й облаштування родовищ вуглеводнів, однак відповідні конкурси завжди викликають бурхливу реакцію як місцевого населення та екологічних організацій, так і держав, зацікавлених у збільшенні імпорту власного газу на територію України. Існують прецеденти й судових справ, ініційованих з метою визнання конкурсів недійсними.

Ступінь розробленості проблеми. У науковій юридичній літературі увага проблемам укладання та виконання УРП, а також діяльності сторін на умовах розподілу продукції майже не приділялася останнім часом. Дослідження торкалися лише теоретико-практичних питань самого договору з позицій цивільно-правової науки [2] і також із позицій господарсько-правової науки у працях Г. Джумагельдієвої, О. Шаповалової та ін. Більш розроблені проблеми правового забезпечення діяльності на умовах розподілу продукції в російській науковій літературі. Так, варто виокремити монографії Й. Рата [3] і Н. Платонової [4], а також дисертаційні дослідження В. Резнікової [5] та А. Шарифулліної [6]. Незважаючи на практичну необхідність для України в розгортанні досліджень нових змін у законодавстві, яке регулює діяльність суб'єктів господарювання на умовах розподілу продукції, а також у зв'язку з очевидною зміною в моделі відповідного правового регулювання, необхідності відходу від «цивілістичних традицій свободи договору з одночасним нехтуванням державними інтересами», сучасних досліджень зазначеної проблеми небагато. Проблемним залишається й правовий статус сторін УРП, що підтверджується як судовою практикою, так і неодноразовими зверненнями заінтересованих сторін до Конституційного суду України за роз'ясненнями тих чи інших положень базового Закону України «Про угоди про розподіл продукції».

Метою статті є дослідження правового становища сторін угоди про розподіл продукції.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України, ч. 1 ст. 5 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» від 23 вересня 2010 р. № 2562-VI набула такого вигляду: «Сторонами угоди про розподіл продукції виступають інвестор (інвестори) і держава в особі Кабінету Міністрів України». З того часу цей пункт є незмінним [7]. До того часу було

визначено, що сторонами УРП є інвестори й Кабінет Міністрів України та Верховна Рада Автономної Республіки Крим або орган місцевого самоврядування, на території якого розташована ділянка надр, що передається в користування на умовах УРП (далі – орган місцевого самоврядування), які укладають угоду після її погодження з постійно діючою міжвідомчою комісією. Постійно діюча міжвідомча комісія (далі – міжвідомча комісія) утворюється Кабінетом Міністрів України у складі представників державних органів, органів місцевого самоврядування, народних депутатів України й уповноважена вирішувати питання з організації укладання та виконання УРП. Інвесторами можуть бути громадяни України, іноземці, особи без громадянства, юридичні особи України або інших держав, об'єднання юридичних осіб, створені в Україні чи за межами України, які мають відповідні матеріально-технологічні й економічні можливості або відповідну кваліфікацію для користування надрами, що підтверджено документами, виданими згідно із законами (процедурами) країни-інвестора (у редакції Закону України від 14 вересня 1999 р. № 1039-XIV).

Між тим ч. 1 ст. 5 Закону країни в ред. від 23 вересня 2010 р. № 2562-VI була предметом конституційного провадження. Так, рішенням Конституційного Суду України від 06 грудня 2001 р. № 17-рп/2001 зазначену норму визнано такою, що відповідає Конституції України (є конституційною) [8]. Суб'єкти подання – 67 народних депутатів України – у клопотанні вважали, що положення ч. 1 ст. 5 Закону, де передбачено утворення Кабінетом Міністрів України постійно діючої міжвідомчої комісії, «яка наділяється владними повноваженнями» щодо вирішення питань з організації укладання та виконання угоди про розподіл продукції і якій підпорядковано (є її робочим органом) інший центральний орган виконавчої влади в галузі розвідки та використання надр, не відповідає п. 15 ч. 1 ст. 106 Конституції України, згідно з яким утворення центральних органів виконавчої влади належить до повноважень Президента України. Крім того, зазначається в конституційному поданні, включення до складу міжвідомчої комісії народних депутатів України не узгоджується зі ст. 78 Конституції України. Тим самим Конституційний Суд України визнав правомірними, наприклад, включення до складу комісії народних депутатів України, а міжвідомча комісія не має статусних характеристик центрального органу виконавчої влади.

Згідно із Законом України від 17 листопада 2011 р. № 4053-VI, ч. 2 ст. 5 було виключено [9]. До того часу зазначена норма встановлювала коло осіб, які можуть бути інвесторами в угодах про розподіл продукції. Серед таких осіб були й фізичні особи (як громадяни України, так і іноземці). Зазначеним Законом № 4053-VI поняття «інвестор» переміщено до ст. 1 Закону України «Про угоди про розподіл продукції».

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання угод про розподіл продукції» від 02 жовтня 2012 р. № 5406-VI у ст. 5 було внесе-

но суттєві зміни. Зокрема, визначено, що угодою про розподіл продукції вирішення питань з управління та координації діяльності сторін може покладатися на керівний комітет або інший орган управління, створений за участі сторін, а з метою участі держави у виконанні укладеної угоди про розподіл продукції (у тому числі участі в діяльності створених органів управління) Кабінет Міністрів України може передати необхідні повноваження центральному органу виконавчої влади у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр або іншому органу державної влади, який призначає представників до керівного комітету або іншого органу управління, створеного за угодою, визначає обсяг їхніх повноважень і контролює їхню діяльність [10]. Між тим уточнено, що робочим органом Міжвідомчої комісії є центральний орган виконавчої влади у сфері геологічного вивчення й раціонального використання надр. Окремо Законом України від 02 жовтня 2012 р. № 5406-VI у новій редакції викладено поняття «інвестор».

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів» від 16 жовтня 2012 р. № 5463-VI знову було значно змінено ст. 5 Закону України «Про угоди про розподіл продукції», а також коло суб'єктів угоди шляхом виключення положень про міжвідомчу комісію й заміни її на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, компетенція якого визначається Кабінетом Міністрів України [11]. Однак уже Законом України від 14 вересня 1999 р. № 1039-XIV ч. 1 ст. 5 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» до кола сторін угод про розподіл продукції повернуто постійно діючу міжвідомчу комісію, яка утворюється Кабінетом Міністрів України та на яку покладено вирішення питань з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції. Комісія утворюється в складі представників державних органів, органів місцевого самоврядування, народних депутатів України. Інформаційне, організаційне, матеріальне й інше забезпечення діяльності міжвідомчої комісії здійснює центральний орган виконавчої влади (робочий орган міжвідомчої комісії), визначений Кабінетом Міністрів України [12].

Відповідно до ч. 2 ст. 5 останньої редакції Закону України «Про угоди про розподіл продукції», угодою про розподіл продукції вирішення питань з управління та координації діяльності сторін може покладатися на керівний комітет або інший орган управління, створений за участі сторін. А з метою участі держави у виконанні укладеної угоди про розподіл продукції (у тому числі участі в діяльності створених органів управління) Кабінет Міністрів України може надати необхідні повноваження центральному органу виконавчої влади.

Застосування норм ст. 5 ставало предметом розгляду судів України. Так, саме норма вказаної статті стала однією з підстав для відмови в задоволенні позову ВАТ «Укрнафта» до Кабінету Міністрів України про визнання незаконними та нечинними з дати прийняття розпоряджень «Про визначення переможця конкурсу на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах Прикерченської ділянки надр континентального шельфу Чорного моря» від 19 квітня 2006 р. № 210-р і «Про підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та компанією «Венко Інтернешнл лімітед» про розподіл вуглеводнів, які видобуваються у межах Прикерченської ділянки надр континентального шельфу Чорного моря» від 03 жовтня 2007 р. № 828-р [13].

Постановою Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2013 р. № 644 було затверджено склад міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції й Положення про неї [14]. Відповідно до Положення про міжвідомчу комісію з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції, основними завданнями комісії є такі: підготовка й подання Кабінету Міністрів України пропозицій щодо проведення конкурсу на укладення УРП; забезпечення й координація роботи з підготовки та узгодження проектів УРП; організація виконання УРП. Міжвідомча комісія, відповідно до покладених на неї завдань, розглядає звернення інвесторів із пропозиціями стосовно проведення конкурсу на укладення УРП щодо окремої ділянки надр та інформує їх про результати розгляду; готує й подає Кабінету Міністрів України пропозиції щодо можливості укладення УРП без проведення конкурсу; організовує роботу з підготовки пропозицій щодо визначення умов конкурсу; розглядає матеріали, подані учасниками конкурсу, проводить переговори з ними, готує й подає Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо визначення переможців конкурсу; забезпечує та координує роботу з підготовки й узгодження проектів УРП, зокрема організовує проведення експертизи проектів УРП відповідно до законодавства, подає інвесторам висновки, зауваження, результати експертизи або нову редакцію проектів УРП, забезпечує погодження проекту УРП з органом місцевого самоврядування, на території якого розташована ділянка надр, що, відповідно до проекту УРП, передається в користування, розробляє в окремих випадках за рішенням Кабінету Міністрів України проекти УРП; розглядає проекти УРП і подає Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо їх укладення; розглядає питання щодо продовження чи дострокового припинення дії УРП, а також договорів передачі прав та обов'язків за УРП з особами, які беруть на себе такі права та обов'язки, готує відповідні пропозиції.

При цьому міжвідомча комісія має право отримувати в установленому порядку від центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для виконання покладених на

неї завдань; залучати до участі у своїй роботі представників центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їхніми керівниками), а також незалежних експертів, консультантів, представників громадськості й засобів масової інформації (за згоди); утворювати в разі потреби для виконання покладених на неї завдань постійні або тимчасові робочі групи.

Міжвідомча комісія з організації укладання та виконання УРП є постійно діючим органом, утвореним для вирішення питань організації укладання та виконання УРП.

Згаданою Постановою Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2013 р. № 644 також скасовано 15 нормативно-правових актів з питань укладання й виконання УРП, що загалом відповідає напрямку дерегуляції процесів управління господарською діяльністю на державному рівні.

Однак щодо окремих угод (їх проектів) спеціальним Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2013 р. № 969-р Міністерство енергетики та вугільної промисловості України визначено уповноваженим органом із питань реалізації Угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться в межах площ Абіха й Кавказька, ділянки Маячна та структури Субботіна, між Державою Україна й компаніями Ені Юкрейн Шеллоу Вотерс Б.В., ЕДФ Юкрейн Шеллоу Вотерс САС, товариством з обмеженою відповідальністю «Води України» та публічним акціонерним товариством «Державне акціонерне товариство «Чорноморнафтогаз», підписаної 27 листопада 2013 р. в м. Києві [15]. Реалізація цього проекту, однак, залишається під сумнівом за умови окупації території АР Крим Російською Федерацією.

Із доктринального погляду у 2011–2012 рр. відбулися суттєві зміни в базовому Законі України «Про угоди про розподіл продукції», які мають далекоглядні наслідки. Маємо поряток із цим констатувати зміни в самій ідеології правового регулювання укладання й виконання УРП. Вони набули організаційно-господарських рис, що констатує відхід від традиційного (цивільно-правового) розуміння цих угод як односкладних інвестиційних, основаних на рівності сторін. Однак суб'єктний склад УРП за новим законодавством, наявність серед сторін держави (яка однозначно не може бути рівною іншій стороні – інвестору) й такого суб'єкта, як оператор УРП, лише підсилює організаційно-господарський характер УРП.

Підсумовуючи, можна сказати, що норми ст. 5 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» набули певної стабільності. Про це також свідчить відсутність законопроектів, унесених на розгляд Верховної Ради України суб'єктами законодавчої ініціативи.

Варто констатувати, що «російська» модель законодавства про розподіл продукції в Україні виявилася непридатною, малоефективною й такою, що не повною мірою відповідає праву ЄС. До того ж Закон у редакції 1999 р. мав яскраво виражений цивільно-правовий характер із повною владою інвестора (перед усім іноземного), порівняно з правами держави як

розпорядника власністю Українського народу – надрами.

Виключивши органи місцевого самоврядування з кола сторін УРП, законодавець усе ж шляхом зміни механізму розподілу виробленої (видобутої) продукції, які набули чинності з 01 січня 2014 р., надав додаткових ресурсів для розвитку інфраструктури відповідних територіальних громад, на землях яких відбуватиметься видобуток, зокрема й нетрадиційних вуглеводнів (сланцевого газу) [14]. Оцінити реальні суми коштів, які мали б надійти або надійдуть у разі реалізації нових проектів (УРП) на зазначені цілі на адресу органів місцевого самоврядування, поки що складно. Однак органи місцевого самоврядування за Законом України «Про угоди про розподіл продукції» в останній редакції все ж залишаються учасниками процесу УРП, у тому числі й скандально відомих щодо видобутку сланцевого газу на Юзівській та Олеській конкурсних ділянках. Правовий статус органів місцевого самоврядування в УРП поки що залишається до кінця не визначеним. Згадані зміни законодавства викреслили з кола сторін УРП органи місцевого самоврядування, однак участь у розподілі видобутої продукції, а також норми Закону України «Про угоди про розподіл продукції» надають підстави вважати, що органи місцевого самоврядування є «опосередкованою стороною угоди». На підтвердження цієї думки наведемо такі аргументи.

Саме органами місцевого самоврядування (Львівською та Івано-Франківськими обласними радами, Олеська ділянка) було ініційоване громадське обговорення, результатом якого стало розкриття компанією Chevron інформації про назви хімічних речовин, які використовуватимуться для гідророзривів. А це значно підвищило довіру населення до інвестора, зняло низку претензій з боку екологічних організацій. Отже, еколого-інфраструктурний контроль (а також відповідний внесок у вигляді прав користування інвесторами місцевою інфраструктурою, землями тощо) органів місцевого самоврядування «на місці» значно ефективніший за контроль органами центральної виконавчої влади. Хоча й сучасні технології дають змогу звести екологічні ризики до мінімуму, усе ж не варто позбавляти органи місцевого самоврядування як коштів, отриманих від видобутку на землях органу місцевого самоврядування, так і підстав контролю за діяльністю інвестора не тільки адміністративними важелями (маючи на увазі принцип заборони втручання в господарську діяльність, закріплений у ст. 2 Господарського кодексу України), а й важелями господарсько-управлінського характеру як сторони за УРП.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, вважаємо, що й на сьогодні необхідне підвищення статусу органів місцевого самоврядування з «погоджувального», який, як виявляється, можливо обійти, до сторони УРП. Для цього необхідним є внесення відповідного доповнення до ст. 5 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» шляхом доповнення її ч. 1 новою стороною – органом місцевого самоврядування з уточненням «Верховна Рада Автономної республіки Крим та обласна

рада». Потрібно погодитись, що без реально-го грошового «наповнення» норми щодо участі місцевих громад у виробленні рішень про прийняття (або неприйняття) пропозиції інвесторів або держави по тих чи інших умовах УРП, а також участі громади в розподілі прибутку від освоєння надр позбавлені реального змісту і є декларативними. На вирішення цього питання частково направлений проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про угоди про розподіл продукції (щодо розподілу коштів від виробленої продукції)», яким пропонується внести зміни до ст. 8 відповідного Закону, установивши, що частина коштів від вартості належної державі частки прибуткової продукції має бути в розмірі не менш як 10% вартості цієї частки [17]. Така норма дасть змогу дати старт унесенню змін до інших законів України, які визначають механізми перерахування коштів до місцевих бюджетів.

Згаданим Законом № 5406-VI здійснено закріплення УРП як багатосторонньої угоди, доданого нового суб'єкта – оператора угоди, який за законодавством отримав організаційно-господарські повноваження щодо інших сторін угоди (інвесторів).

Новою редакцією окремих норм Закону України «Про угоди про розподіл продукції» конкретизовано перелік організаційних дій, які передують укладанню УРП, і дій, які мають бути здійснені після укладання УРП, визначено важливе для ідеології всього законодавства положення про первинність примірника угоди українською мовою перед примірниками іншими мовами, удосконалено склад витрат інвестора (інвесторів), що підлягають відшкодуванню, наведено лад у питаннях передання геологічної інформації третім особам.

Прийняття Господарського кодексу України (далі – ГК України), на жаль, жодним чином не вплинуло на законодавство, яке регулює укладання й виконання угод про розподіл продукції. Більше того, ГК України містить норму, відповідно до якої господарські договори укладаються за правилами, установленими Цивільним кодексом України, з урахуванням особливостей, передбачених цим Кодексом, іншими нормативно-правовими актами щодо окремих видів договорів (ч. 7 ст. 179 ГК України) [18]. Існування такої редакції зазначеної норми створює ілюзію, що господарського договірського права не існує, а є лише «якісь особливості» в укладанні певних договорів. Однак це не відповідає дійсності, окрім простих «односкладних» договорів, у сфері господарювання укладаються й складні договори, які мають риси організаційно-господарських. Навряд чи створенню системи таких договорів і адекватному правовому забезпеченню їх укладання та виконання сприяє ст. 186 ГК України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про угоди про розподіл продукції : Закон України від 14 вересня 1999 р. № 1039-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 44. – Ст. 391.
2. Коморний О.І. Договір про розподіл продукції: цивільно-правові аспекти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О.І. Коморний ; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2006. – 20 с.

3. Йоханнес Пат. Соглашения о разделе продукции: анализ правового регулирования в сфере реализации в Российской Федерации / Пат Йоханнес. – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 132 с.

4. Платонова Н.Л. Соглашения о разделе продукции. Правовое регулирование в Российской Федерации / Н.Л. Платонова – М. : Издательский дом В. Ема, 2010. – 416 с.

5. Резникова В.В. Соглашение о разделе продукции: гражданско-правовые аспекты недропользования : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гржд. право; предпринимат. право; семейн. право; междунар. част. право» / В.В. Резникова ; Всерос. гос. налоговая акад. Минфина РФ. – М., 2006. – 25 с.

6. Шарифуллина А.Ф. Соглашения о разделе продукции (Понятие, заключение, реализация) : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 / А.Ф. Шарифуллина. – М., 2000. – 197 с.

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо застосування угод про розподіл продукції : Закон України 23 вересня 2010 р. № 2562-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 6. – Ст. 47.

8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 5, частини третьої статті 6, статті 32 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» (справа про угоди про розподіл продукції) від 06 грудня 2001 р. № 17-рп/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 50. – Ст. 2239.

9. Про внесення змін до Закону України «Про угоди про розподіл продукції» щодо вдосконалення механізму укладення угод про розподіл продукції : Закон України від 17 листопада 2011 р. № 4053-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 27. – Ст. 275.

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання угод про розподіл продукції : Закон України від 02 жовтня 2012 р. № 5406-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 41. – Ст. 551.

11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів : Закон України від 16 жовтня 2012 р. № 5463-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 93. – Ст. 3767.

12. Про внесення змін до Закону України «Про угоди про розподіл продукції» щодо державного регулювання укладення та виконання угод : Закон України від 18 червня 2013 р. № 331-VII // Офіційний вісник України. – 2013. – № 55. – Ст. 1995.

13. Постанова Окружного адміністративного суду міста Києва від 31 травня 2010 р. № 8/269 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/10204052>.

14. Про утворення Міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції : Постанова Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2013 р. № 644 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 69. – Ст. 2542.

15. Про визначення уповноваженого органу з питань реалізації Угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах площ Абіха і Кавказька, ділянки Маячна та структури Субботгіна, між Державою Україна та компаніями Ені Юкрейн Шеллоу Вотерс Б.В., ЕДФ Юкрейн Шеллоу Вотерс САС, товариством з обмеженою відповідальністю «Води України» та публічним акціонерним товариством «Державне акціонерне товариство «Чорноморнафтогаз» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2013 р. № 969-р // Урядовий кур'єр. – 2013. – № 234.

16. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо коштів від використання (реалізації) державної частини виробленої продукції відповідно до угод про розподіл продукції : Закон України 05 листопада 2013 р. № 665-VII // Офіційний вісник України. – 2013. – № 95. – Ст. 3522.

17. Про внесення змін до Закону України «Про угоди про розподіл продукції (щодо розподілу коштів від виробленої продукції)» : Проект Закону України від 23 жовтня 2013 р. № 3471 // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48764.

18. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 462.